

DE KRUISPUNT BANK VAN DE SOCIALE ZEKERHEID: NAAR EEN VERALGEMENING VAN DE AUTOMATISCHE TOEKENNING VAN DE SOCIALE RECHTEN?*

DOOR | **BENOIT SPRUYT**

Master in Overheidsbeleid, Haute Ecole de la Province de Liège-Haute Ecole Libre Mosane (HEPL-HELMO), categorie economie; Hoofd administratie, Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn van Herstal

INLEIDING

Niemand wordt geacht door de wet te worden genegeerd. Deze 21ste-eeuwse versie van het alom bekende rechtsadagium zou wel eens werkelijkheid kunnen worden. Want hoewel veel sociale rechten momenteel alleen worden toegekend aan burgers die daarom vragen, zijn wij ervan overtuigd dat een automatische en eenzijdige toekenning vaak mogelijk is. Een benadeelde burger zou zich dan kunnen beroepen op ons verduisterde adagium tegen de instelling die zich schuldig zou maken aan onwetendheid. Sterker nog, de arbeidsrechtvaarders zouden systematisch de instellingen kunnen veroordelen die geen rekening hebben gehouden met de informatie waarvan zij noodzakelijkerwijze kennis hadden bij het onderzoek van een individueel recht. Het zou in zekere zin gaan om een omkering van de bewijslast ten gunste van de burger. Utopie of realiteit?

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) kent zijn ontstaan op 15 januari 1990, na een lang proces van informatisering van de sociale zekerheid, dat begin 1970 van start ging. Sinds de oprichting van het netwerk is het volume en de verscheidenheid aan informatie die door de leden van het netwerk wordt uitgewisseld alleen maar toegenomen. Is het mogelijk om dit instrument proactief te gebruiken om potentiële begunstigden van een dienst of een recht te identificeren en desgevallend deze dienst of dit recht toe te kennen, zonder te wachten op de vraag? Dit zou een antwoord zijn op een politieke beslissing die voor het eerst werd geconcretiseerd in het Handvest van de gebruiker van de openbare diensten, goedgekeurd op 4 december 1992: de automatische toekenning van bepaalde rechten.¹

Dit onderzoek zal in de eerste plaats ingaan op het begrip “niet-gebruik van rechten” en zal doorheen de teksten aantonen dat het goed gekend is door de verschillende bevoegdheidsniveaus van de federale staat. Vervolgens zullen we proberen te onderscheiden wat er is voorzien of voorzien zou kunnen zijn om het terug te

* Dit artikel werd opgemaakt op basis van de masterscriptie van de auteur die bekroond werd als een van de 3 laureaten van de BTSZ Student Award masterscriptie 2019.

(1) Hoofdstuk II, afdeling 2, punt 1, *Handvest van de gebruiker van de openbare diensten van 4 december 1992* (BS 22 januari 1993).

dringen. We zullen ons daarbij richten op de pistes die de KSZ biedt: enerzijds voor de automatische toekenning van afgeleide sociale rechten en anderzijds als basis voor de identificatie van gevallen waarin geen gebruik wordt gemaakt van sociale grondrechten. Aangezien de KSZ bewezen heeft doeltreffend te zijn in de strijd tegen het niet-gebruik van de sociale rechten, zal een laatste hoofdstuk enkele bedenkingen bevatten over de mogelijke onderbenutting ervan.

1. TOEGANG TOT RECHTEN

1.1. HET BEGRIIP NIET-GEBRUIK

Het Observatoire des non-recours aux droits et services (Observatorium voor het niet-gebruik van rechten en diensten) in Frankrijk (Odenore) definieert het niet-gebruik als een verwijzing naar elke persoon die, om welke reden dan ook, geen prestatie of dienst ontvangt waarop hij aanspraak zou kunnen maken.² Aangezien deze definitie van toepassing kan zijn op het volledige openbare aanbod van rechten en diensten, beperken we ons in deze lijnen tot het begrip van niet-gebruik van sociale rechten. Het niet-gebruik (“non-take-up” in het Engels) is een bekend fenomeen en onderwerp van studies en publicaties³ die de oorzaken, de omvang of ook de gevolgen beogen te identificeren. In België loopt momenteel een studie die gefinancierd wordt door het Federaal Wetenschapsbeleid (BELSPO). Het gaat om het project: “TAKE: armoedebestrijding door het verbeteren van de opname van sociale maatregelen door huishoudens en bedrijven”.⁴ Het doel van het project is “*de omvang van het probleem van het niet-gebruik in kaart te brengen, na te gaan hoe het kan worden uitgelegd en, vooral, te bepalen hoe het overheidsbeleid moet worden herzien om het gebruik te maximaliseren*”.⁵

Enkele van de vaak genoemde redenen die tot het niet-gebruik kunnen leiden;

- de betrokkene is niet op de hoogte (mensen krijgen informatie niet, begrijpen ze niet of voelen zich niet betrokken);
- de aanvraag mislukt (de persoon dient de aanvraag in, die ofwel niet lukt wegens administratieve traagheid of overschrijding van de termijnen, ofwel wordt opgegeven door de persoon omdat de stappen te complex of de criteria te strikt worden);

(2) Voor meer informatie verwijzen we naar de website van Odenore: <https://odenore.msh-alpes.fr>.

(3) Enkele voorbeelden: Borgetto, M., Chauvière, M., Frotié, B. en Renard, D., Les débats sur l'accès aux droits sociaux entre lutte contre les exclusions et modernisation administrative, *Studiedossier nr. 60*, Nationaal Kinderbijslagfonds en CERSA, 2004; Chauveaud, C., Les 'baromètres du non-recours': expérimentation d'un dispositif local pour l'accès aux droits, *Informations sociales*, vol. 4, nr. 178, pp. 63-70, 2013; Mazet, P., La non demande de droits : prêtons l'oreille à l'inaudible, *La Vie des idées*, 1 juni 2010; Van Hootegem, H. en De Boe, F., Waarom mensen in armoede hun rechten niet kunnen realiseren, *Samenleving in politiek*, nr. 10, december, p. 55-62, 2017; Warin, P., Mieux informer les publics vulnérables pour éviter le non-recours, *Informations sociales*, vol. 4, nr. 178, pp. 52-62, 2013; Warin, P., Qu'est-ce que le non-recours aux droits sociaux ?, *La Vie des idées*, 1 juni 2010.

(4) Voorstelling van het project: <https://www.belspo.be/belspo/fedra/lprog.asp?l=n>

(5) Website van het project: <https://takeproject.wordpress.com>.

- de aanvraag wordt niet ingediend (de persoon dient de aanvraag niet in, uit angst voor de instelling, uit vrees voor stigmatisering, uit trots of uit verlangen naar autonomie);
- het recht wordt niet aangeboden (een persoon krijgt geen recht aangeboden omdat hij door een tussenkomen partij op het terrein ongeschikt wordt geacht, omdat de budgetten uitgeput zijn of omdat hij het recht niet kent).

Het Belgische beleid, dat zich al dan niet bewust is van de gevaren waartoe niet-gebruik zou kunnen leiden, heeft zich al lang en zonder dat het noodzakelijk genoemd werd, geïnteresseerd voor het fenomeen. Misschien had het wel een van de oorzaken geïdentificeerd voordat het het niet-gebruik zelf identificeerde. Want zou het streven naar administratieve vereenvoudiging en harmonisatie van de wetgevingen van de sociale zekerheid die hebben geleid tot de informatisering van de sociale zekerheid en de oprichting van de KSZ geen deel uitmaken van de remedie voor het niet-gebruik? Dat zouden we in ieder geval kunnen denken bij het lezen van bepaalde teksten. We zouden bijvoorbeeld kunnen beginnen met het regeerakkoord van de 47ste legislatuur waarin het oprichtingsprincipe van de KSZ werd vastgelegd. De eerste titel van het hoofdstuk “sociale zekerheid en bestaanszekerheid” is gewijd aan de “bescherming van de sociale zekerheid”. Er wordt naar verwezen als volgt: *“De vrijwaring van de sociale zekerheid is een prioritaire doelstelling voor de regering. Zulke vrijwaring veronderstelt: het handhaven op een behoorlijk niveau van de sociale uitkeringen en vergoedingen voor alle gerechtigden; het verbeteren van de toegankelijkheid van de sociale zekerheid door een vereenvoudiging van de wetgeving en de reglementering. [...] De vereenvoudiging van de sociale zekerheidswetgeving alsook het vergroten van de doorzichtigheid van de werking en van de structuren van de verschillende stelsels vormen onmiskenbaar een dwingende opdracht voor de komende jaren”*⁶. Terwijl het behoud van een behoorlijk niveau van uitkeringen en vergoedingen voor alle begunstigden en de verbetering van de toegang tot de sociale zekerheid door een vereenvoudiging van de wet- en regelgeving al centraal stonden in de bezorgdheid van de overheid in 1988, blijven ze dat in 1992. Het regeerakkoord van de volgende legislatuur blijft immers niet achter en bevat een reëel actieprogramma. Het voorziet dat de waarborg van een meer solidaire maatschappij onder meer staat voor *“een vereenvoudiging van de socialezekerheidswetgeving en een grotere doorzichtigheid van de werking en structuren van de stelsels; de verbetering van de werking van de sociale administraties en van de parastatale, om een tijdige, correcte en doorlopende betaling, alsook een betere dienstverlening aan de burger te waarborgen”*. Ditzelfde programma omvat een titel IV, gewijd aan “politieke en bestuurlijke vernieuwing”.⁸ Daarin staat: *“Het urgentieprogramma inzake maatschappelijke vernieuwing vereist en is enkel geloofwaardig mits een aangepaste werkstijl voor de politieke en bestuurlijke overheden. [...] Efficiënte en gemotiveerde openbare diensten De regering zal alles in het werk stellen om de vertrouwensrelatie tussen de burgers en de openbare diensten te verbeteren”*.

(6) Regeerakkoord van de 47ste legislatuur (1988-1991), voorgesteld aan de Kamer op 10 mei 1988, pp. 44-45.

(7) Regeerakkoord van de 48ste legislatuur (1991-1995), voorgesteld aan de Kamer op 9 maart 1992, p. 12.

(8) *Ibid.*, p. 13.

(9) *Ibid.*, pp. 13-14.

Deze uittreksels uit de regeerakkoorden lijken geen kennis te hebben van zoveel remedies tegen het niet-gebruik, en ze zijn niet de enige! Regeerakkoorden die aan de Kamer van volksvertegenwoordigers zijn voorgesteld¹⁰ in 1999 en 2003 gaan eveneens in dezelfde richting door te verduidelijken dat: *“Met het oog op een betere dienstverlening aan de hulpbehoevendenden en ter bevordering van de administratieve vereenvoudiging, zal de regering bijdragen tot een meer efficiënte werking van de OCMW’s¹¹, door o.m. een snellere uitbetaling van de Staatstoelagen te waarborgen en de aansluiting van de OCMW’s bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid”¹².*

Hoe valt het te verklaren dat een probleem als het niet-gebruik, dat toch bekend is, geïdentificeerd is en, zoals we zojuist hebben gezien, duidelijk in het middelpunt van alle politieke aandacht staat in de loop van de opeenvolgende jaren en zittingsperiodes, nog niet is bedwongen bij het schrijven van deze regels?

Het regeerakkoord van de 48ste legislatuur is essentieel. Naast de opsomming van de te onderzoeken pistes stelt het voor de eerste keer een instrument ter bestrijding van het niet-gebruik voor: de automatische toekenning van rechten voor: *“Een concreet actieplan. Om deze wil tot verandering een eerste concrete vorm te geven, zal de regering prioritair aandacht besteden aan de volgende punten: elke gebruiker van openbare diensten heeft rechten en plichten ten aanzien van deze diensten. De regering zal een Handvest van de gebruiker van de openbare diensten opstellen waarin bijzondere aandacht zal worden besteed aan de automatische toekenning van wettelijk vastgelegde rechten”¹³.*

1.2. HET PRINCIPE VAN DE AUTOMATISCHE TOEKENNING VAN RECHTEN

Het principe van de automatische toekenning van rechten, dat al in de legislatuur 1991-1995 werd aangekondigd, werd uiteraard in verschillende teksten “overgenomen” alvorens in de praktijk te worden gebracht. Eerst en vooral in het Handvest van de gebruiker, waar het in deze legislatuur net over gaat. Eerst zal dus worden onderzocht hoe dit principe werd behandeld in de federale regeerakkoorden en de federale armoedebestrijdingsplannen. Vervolgens bekijken we in welke mate dit regionaal werd aangepakt.

1.2.1. In federale teksten

Het is het Handvest van de gebruiker van de openbare diensten dat vanaf 1992 voor het eerst het principe van de automatische toekenning van rechten concretiseerde. Bovendien heeft het dit principe van automatische toekenning op uiterst heldere wijze als remedie aangeduid om het niet-gebruik te overwinnen. Het wijst er met name op dat *“Ondanks talrijke initiatieven om de dienstverlening te verbeteren, blijft een deel van de bevolking van allerlei rechten uitgesloten. Sociale voordelen bereiken de rechthebbenden niet altijd, omdat zij niet op de hoogte zijn van het bestaan ervan of niet weten hoe*

(10) Regeerakkoord van de 50ste legislatuur (1999-2003), *De weg naar de twintigste eeuw*, voorgesteld aan de Kamer op 14 juli 1999, p. 32.

(11) Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW’s).

(12) Regeerakkoord van de 51ste legislatuur (2003-2007), *Een creatief en solidair België. Adem voor het land*, voorgesteld aan de Kamer op 14 juli 2003, p. 39.

(13) Regeerakkoord van de 48ste legislatuur (1991-1995), voorgesteld aan de Kamer op 9 maart 1992, p. 15.

de voordelen aan te vragen. Een verruiming van het systeem dat ambtshalve voordelen toekent is noodzakelijk. Ook de doorverwijzing naar de bevoegde dienst is onontbeerlijk. In toepassing van de wet van de veranderlijkheid, moeten de openbare diensten zich inspannen om een dienst te leveren die zowel aangepast is aan de behoeften van de gebruikers als aan de beschikbare middelen en technieken. Zonder het gelijkheidsprincipe te schenden, zal gepoogd worden de dienstverlening zodanig bij te sturen dat eenieder ontvangt waar hij recht op heeft. Een degelijke dienstverlening betekent ook dat er rekening wordt gehouden met de eigenheden van de verschillende gebruikers; dat de beslissingen die hen betreffen hen worden meegedeeld met de feitelijke en juridische elementen waarop ze steunen en dat deze beslissingen worden herzien wanneer nieuwe elementen opduiken". In het Handvest wordt voorts, wat de automatische toekenning van bepaalde rechten betreft, vermeld dat *"De openbare diensten zullen op eigen initiatief bepaalde voordelen aanbieden aan de gebruikers, zonder dat deze zware inspanningen moeten leveren om te kunnen genieten van de voordelen waarop ze recht hebben. Dit aanbod zal, binnen de wettelijk bepaalde grenzen en gevallen, stelselmatig gebeuren wanneer het objectieve rechten betreft, dit zijn rechten die rechtstreeks uit de wet voortvloeien".*¹⁴

Het Handvest van de sociaal verzekerde waarnaar wordt verwezen in het regeerakkoord van de 49ste legislatuur (1995-1999), werd opgericht door de wet van 11 april 1995¹⁵ die bepaalt dat *"de sociale prestaties worden toegekend, hetzij ambtshalve telkens wanneer dit materieel mogelijk is, hetzij op schriftelijk verzoek. De Koning bepaalt wat onder "materieel mogelijk" moet worden verstaan."*¹⁶

In 1999 vermeldt de eerste omzendbrief — waarin de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW's) worden uitgenodigd om zich aan te sluiten op het netwerk van de KSZ — het voordeel dat deze verbinding biedt, met name dat de sociaal verzekerde niet meer moet worden gestoord om gegevens te verzamelen en de rechten automatisch kunnen bepaald worden.¹⁷

Tien jaar later zal de KSZ duidelijk worden aangeduid als instrument voor automatische toekenning van rechten. Haar opdracht om een gemeenschappelijke visie uit te werken op het vlak van e-government in de sociale sector, zoals bepaald in de derde bestuursovereenkomst die haar bindt aan de Belgische staat, wordt immers als volgt aangevuld: *"[...] in de mate van het mogelijke, een automatische toekenning van rechten, en een efficiënte en effectieve fraudebestrijding en -vermijding"*¹⁸.

(14) Handvest van de gebruiker van de openbare diensten van 4 december 1992 (BS 22 januari 1993).

(15) Wet van 11 april 1995 tot invoering van het handvest van de sociaal verzekerde (BS 6 september 1995).

(16) Artikel 8, Wet van 11 april 1995 tot invoering van het Handvest van de sociaal verzekerde (BS 6 september 1995).

(17) Omzendbrief van 1 juni 1999 betreffende de toetreding van de OCMW's tot het netwerk van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, p. 6.

(18) Artikel 1, 10°, Bestuursovereenkomst gehecht aan het koninklijk besluit van 22 december 2009 houdende goedkeuring van de derde bestuursovereenkomst van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (BS 21 mei 2010).

Tot slot zal de automatische toekenning van rechten officieel in het derde federale armoedebestrijdingsplan gedefinieerd worden als een instrument ter bestrijding van niet-gebruik. In dit Plan staat onder meer: *“Het takenpakket van de federale overheidsdiensten is hoofdzakelijk gericht op dienstverlening naar de burger. Toegankelijkheid, klantvriendelijkheid en de snelheid van dienstverlening zijn hierbij cruciaal. Heel wat overheidsdiensten hebben de voorbije jaren al belangrijke inspanningen geleverd om de burger de toegang te garanderen tot diverse essentiële sociale diensten waarop ze recht hebben. De tijd waarbij de burger nog zelf papieren attesten, die eerst per post naar hem verstuurd werden, diende over te maken aan de betrokken dienst ligt gelukkig voor een groot stuk achter ons. Ondanks die vele inspanningen blijft het echter noodzakelijk om hier verder op in te zetten. De non take-up van rechten, het niet opnemen van een sociaal recht zoals bijvoorbeeld een sociale uitkering of een verlaagd tarief, is een nog altijd vaak voorkomend verschijnsel en dan in het bijzonder bij de meest kwetsbare bevolkingsgroepen (ouderen, alleenstaanden, allochtonen, laaggeschoolden, ...). Vanzelfsprekend resulteert een automatische rechtentoekenning ook in een snellere dossierbehandeling en een beperktere administratieve belasting, waardoor de betrokken dienstverleners en instanties meer tijd ter beschikking kunnen stellen om een kwalitatieve dienstverlening aan de betrokkenen te waarborgen en deze eventueel te verbeteren”*¹⁹.

1.2.2. In de teksten van het Waalse Gewest

In de beleidsverklaring van het Waalse Gewest voor 2014-2019 wordt de automatische toekenning van sociale rechten in de armoedebestrijding als volgt vermeld: *“Op het vlak van armoede zal de regering aandacht hebben voor: de automatische opening van sociale rechten versnellen voor de personen die voldoen aan de voorwaarden om ervan te genieten (in de eerste plaats jongeren en ouderen)”*²⁰.

De gewestelijke beleidsverklaring die voortvloeit uit de herschikking van de Waalse regering in 2017 plaatst de automatische toekenning van rechten als een centrale uitdaging bij de organisatie van de besturen en benadrukt de noodzaak van transversaliteit in de strijd tegen armoede als volgt: *“Het doeltreffendste beleid om armoede te bestrijden is in de eerste plaats iedereen toegang te geven tot werk, huisvesting en gezondheidszorg van hoge kwaliteit. De armoedebestrijdingsdynamiek zal worden versterkt door een transversale visie te creëren en de wederzijdse verrijking tussen de actoren op het terrein en de Waalse besturen te versterken. Een pilootproject van facilitators voor de preventie van sociale ongelijkheid zal bijdragen tot deze versterking van de dynamiek. De automatische toegang tot de bestaande rechten zal centraal staan in de organisatie van de betrokken besturen”*²¹.

Net als zijn federale tegenhanger kiest het jongste Waalse Plan ter bestrijding van armoede van zijn kant ook de automatische toekenning van rechten als middel om het niet-gebruik te bestrijden: *“Toegang tot rechten: personen die in een onzekere situatie verkeren of dreigen te verkeren, zijn vaak niet op de hoogte van de diensten die zij ter beschikking hebben en van de stappen die zij bij verschillende diensten kunnen ondernemen om er toegang toe te krijgen. Naast de thematische maatregelen wil de regering de toegang tot*

(19) Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 20 juli 2016, pp. 11-12.

(20) Déclaration de Politique Régionale 2014-2019, *Oser, innover, rassembler*, p. 50 (eigen vertaling).

(21) Déclaration de Politique Régionale du 25 juillet 2017, *La Wallonie plus forte*, p. 16 (eigen vertaling).

*de openbare diensten optimaliseren voor personen die in armoede leven of die het risico lopen in armoede te verkeren en zodoende bijdragen tot de doeltreffendheid van de grondrechten. Bepaalde Waalse afgeleide rechten automatiseren: afgeleide rechten zijn rechten die aan een persoon worden toegekend afhankelijk van het bijzondere statuut dat hij op een bepaald ogenblik geniet. Om een recht te laten gelden, moet de gebruiker tegenwoordig vaak tegelijkertijd met de aanvraag de bewijsstukken voorleggen die zijn situatie aantonen. Voor mensen die in een onzekere situatie verkeren, blijkt het echter vaak meer dan complex om deze mechanismen te begrijpen en de nodige stappen te ondernemen. Om deze situatie te verhelpen en met de hulp van het agentschap e-WBS, wil de regering de begunstigen van gewestelijke verlaagde tarieven garanderen dat ze automatisch bepaalde rechten genieten die voortvloeien uit hun situatie – dus zonder daarvoor een aanvraag te doen [...]*²².

Tot slot verduidelijkt de laatste gewestelijke beleidsverklaring dat de regering onder meer *“de automatisering van de rechten zal moeten verbeteren via nauwere samenwerking met de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid”*²³.

1.2.3. In de teksten van het Vlaamse Gewest

In het akkoord van de Vlaamse Regering van 2014-2019 is er sprake van stigmatisering te vermijden en de automatische toekenning van rechten als volgt te concretiseren: *“Het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin schakelt zich in in het horizontaalarmoedebeleid. De toegankelijkheid van de dienstverlening is een kernbegrip. Personen in armoede moeten makkelijk en zonder vrees voor stigmatisering hun weg vinden naar en binnen de voorzieningen die er zijn om hen te ondersteunen. We zetten in op de kwantitatieve en kwalitatieve uitbouw van kinderopvang. Dit is vooral belangrijk voor (één)oudergezinnen met een armoedeproblematiek.. [...] Het doel [...] moet zijn dat mensen opnieuw zelfredzaam worden. We zorgen voor een sociale toeslag in de kinderbijslag voor kinderen die in gezinnen leven met een laag inkomen. Daarnaast maken we werk van de automatische toekenning van rechten”*²⁴.

Ook in het laatste Vlaams Actieplan Armoedebestrijding komen proactiviteit en automatische toekenning aan bod. Naast het feit dat het over de toegankelijkheid van de diensten gaat, kan men er onder meer ook lezen dat *“De Vlaamse Regering wil ook voorzien in een laagdrempelige, toegankelijke en kwaliteitsvolle dienstverlening. Onder dienstverlening wordt ook de mogelijkheid tot het opnemen van verschillende rechten verstaan. De Vlaamse Regering wil hierbij maximaal inzetten op het automatisch toekennen van rechten. Indien dit niet mogelijk is, zal er gewerkt worden rond administratieve vereenvoudiging en het proactief handelen, zoals bijvoorbeeld het informeren van gerechtigden”*²⁵.

Ditzelfde Vlaamse Plan ter bestrijding van de armoede zet niet alleen aan tot proactiviteit, maar zet, zoals zijn Waalse tegenhanger doet, ook in op de automatische

(22) Plan wallon de lutte contre la pauvreté, Gouvernement de la Wallonie 2017-2019, 8 maart 2018, p. 43; eWBS is de dienst administratieve vereenvoudiging en digitale administratie van Wallonië en de Federatie Wallonië-Brussel (eigen vertaling).

(23) Déclaration de Politique Régionale 2019-2024, p. 48 (eigen vertaling).

(24) Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019, *Vertrouwen, verbinden, vooruitgaan*, p. 123.

(25) Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019, p. 8.

toekenning van rechten als middel om het niet-gebruik te bestrijden. Het stelt als volgt: *“Vaak zijn het de zwaksten, de mensen die er het meest nood aan hebben, die daardoor niet alle bestaande hulp ontvangen. Ze komen dan in een situatie van onderbescherming terecht. Onderbescherming gaat niet enkel om het niet-gebruik van financiële sociale tegemoetkomingen, maar om het gehele publieke aanbod van rechten en diensten. Aangezien het ongerechtvaardigde ongelijkheden tussen burgers in onze samenleving creëert, is het belangrijk hier op in te zetten en mensen te helpen om hun sociale rechten maximaal te realiseren. Binnen het proactief handelen worden twee sporen bewandeld, namelijk het automatisch toekennen van rechten waar mogelijk en het proactief informeren van potentiële gerechtigden. Hierbij zullen we bijzondere aandacht besteden aan kwetsbare risicogroepen”*²⁶.

Tot slot verwijst het laatste Vlaamse regeerakkoord naar de automatische toekenning van rechten als instrument ter bestrijding van het niet-gebruik: *“Er bestaat vandaag een groot aantal sociale tegemoetkomingen en voordelen op lokaal en Vlaams niveau. Maar deze voordelen zijn vaak niet gekend, de aanvraagprocedures te complex of de aanvraagformulieren moeilijk leesbaar. Daarom zetten we in op een helder taalgebruik, een duidelijke informatiestroom, proactieve informering, administratieve vereenvoudiging en automatische rechtentoekenning waar mogelijk in de strijd tegen onderbescherming”*²⁷.

1.3. CONCRETE VOORBEEDEN VAN AUTOMATISCHE TOEKENNING VAN RECHTEN

Niet alleen het principe van de automatische toekenning van rechten is in de teksten terug te vinden, ook worden er regelmatig voorbeelden van praktische toepassing in opgesomd.

1.3.1. In federale teksten

Reeds in 1992 geeft het Handvest van de gebruiker van de openbare diensten concrete voorbeelden van automatische toekenningen van rechten zoals *“Het principe van de automatische toekenning van toelagen ligt ten grondslag aan de wet van 10 april 1991 tot veralgemening van het onderzoek van ambtswege voor de toekenning van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (Belgisch Staatsblad van 22 mei 1991, erratum Belgisch Staatsblad van 11 juli 1991). Hetzelfde principe was eveneens geregeld in de wet van 20 juli 1990 (Belgisch Staatsblad van 1 augustus 1990) i.v.m. de premies op het installeren van catalysatoren. Iedereen die zich een voertuig aanschafte waarin hij een catalysator wilde aanbrengen, ontving zonder bijkomende formaliteiten een premie. Elk bestuur zal voor midden 1993 onderzoeken op welke reglementeringen hetzelfde principe kan worden toegepast en hierover aan de Minister van Ambtenarenzaken concrete voorstellen doen”*²⁸.

Tussen deze eerste voorbeelden en het eerste federale armoedebestrijdingsplan, dat dateert van 2008, vonden we geen praktische voorbeelden in de teksten. De in dit plan vermelde gevallen lijken echter minder verouderd en vooral socialer dan de automatische toekenning van premies voor katalysatoren. Zo wordt onder de titel *“Doelstelling 6”* vermeld: *“Overheidsdiensten die voor iedereen toegankelijk zijn. Het*

(26) Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019, p. 43.

(27) Regeerakkoord Vlaamse Regering 2019-2024, p. 89.

(28) Handvest van de gebruiker van de openbare diensten van 4 december 1992 (BS 22 januari 1993).

publiek dat voor het OMNIO-statuut²⁹ in aanmerking komt, informeren over de voordelen (kortingen) voor het vervoer met de NMBS en deze voordelen op termijn automatisch toegankelijk maken voor de begunstigen. De toekenning van het automatische sociaal tarief voor telefoondiensten optimaliseren³⁰.

In 2010, in het regeerakkoord van de 53ste legislatuur is er o.a. opnieuw sprake van NMBS-tarieven. Dat doet vermoeden dat twee jaar niet voldoende waren om deze te automatiseren, want er staat dat de regering zich engageert om *“overal waar mogelijk de automatische opening van sociale rechten van het type “sociaal tarief” voor personen die aan de voorwaarden voldoen (onder meer energie, water, communicatie, NMBS) te versnellen. Zij zal de uitwisseling van informatie ter zake aanmoedigen en voldoende communiceren over de sociale rechten toegekend aan de begunstigen³¹.*

In 2012 spreekt het tweede federale armoedebestrijdingsplan over vereenvoudiging en vervolgens de automatische toekenning van de verhoogde tegemoetkoming. Zo lezen we onder Actie 78 dat *“De Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid zal, met de steun van de bevoegde Minister voor Administratieve Vereenvoudiging, toezien op de uitvoering van de bepalingen van de Programmawet van 29 maart 2012 in verband met de verhoogde tegemoetkoming van de ziekteverzekering. De toekenning van de verhoogde tegemoetkoming zal eenvoudiger en sneller worden voor alle personen die er mogelijk van kunnen genieten. Dit zou ertoe leiden dat de verhoogde tegemoetkoming eenvoudiger en gemakkelijker toegankelijk wordt, waardoor de verzekeraarbaarheid van mensen in armoede aanzienlijk zal verbeteren. Op 6 april 2012 werd de wettelijke basis voor de hervorming van het OMNIO-statuut en de verhoogde tegemoetkoming gepubliceerd (Programmawet 1). Er zal een Koninklijk Besluit opgesteld worden om deze wet uit te voeren. De hervorming beoogt een vereenvoudiging van de toekenningsvoorwaarden en een meer automatische toekenning van het statuut³².*

Datzelfde Plan herneemt en vervolledigt enigszins de zesde strategische doelstelling van het eerste federale plan, waarin, naar het voorbeeld van het regeerakkoord van 2010, de automatische toekenning van het sociaal tarief inzake energie, water, communicatie en transport wordt opgenomen, waarbij de wil wordt bevestigd om het niet-gebruik te bestrijden. Zo leest men onder strategische doelstelling nummer 6 van dit plan: *“De overheidsdiensten toegankelijk maken voor alle burgers houdt dus in dat de meest kwetsbare burgers worden geïdentificeerd en dat de rechten waar zij aanspraak op kunnen maken automatisch worden toegekend. De regering wil, overal waar dat kan, de rechten van het type sociaal tarief (onder meer voor energie, water, communicatie, NMBS) sneller automatisch toekennen aan personen die voldoen aan de voorziene voorwaarden. Ze zal de uitwisseling van informatie hierover aanmoedigen en voldoende communiceren over de sociale rechten. Een maatregel, hoe goed ze ook is, kan pas doeltreffend zijn wanneer ze haar doelgroep bereikt. Dat gebeurt door ofwel de doelgroep te informeren, ofwel de*

(29) Het OMNIO-statuut is bedoeld voor personen en gezinnen in precare financiële situaties en geeft recht op verhoogde verzekeringstegemoetkoming voor geneeskundige verzorging.

(30) Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 4 juli 2008, p. 11.

(31) Regeerakkoord van de 53ste legislatuur (2010-2014), voorgesteld aan de Kamer op 7 december 2011, p. 158.

(32) Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 14 september 2012, p. 41.

*toekenning automatisch te maken, ofwel de diensten die in contact komen met de burgers doeltreffender te maken. Het ideale is om die drie pistes te combineren*³³.

In het laatste regeerakkoord wordt dan weer ingegaan op de automatische toekenning van diverse sociale tarieven, wat doet vermoeden dat wensen die zes jaar eerder werden geuit nog niet konden worden gerealiseerd: *“Sociale tarieven. De bestaande sociale tarieven in het kader van energie, telecom en mobiliteit zullen worden geëvalueerd met oog op een verbetering. Waar mogelijk zullen de sociale tarieven automatisch worden toegekend*”³⁴.

Tot slot is er nog steeds sprake van een automatische toekenning van sociale tarieven in het laatste federale armoedebestrijdingsplan, het bewijs dat dit project in 2016 nog geen vaste vorm heeft aangenomen. Zo leest men bij actie nummer 11, dat *“De minister van Energie, de minister van Economie en de staatssecretaris voor Armoedebestrijding zullen er in 2017 en 2018 voor zorgen dat de sociale tarieven, waar mogelijk, automatisch toegekend kunnen worden. In dit kader werd door de Kruispuntbank sociale zekerheid inmiddels gewerkt aan de uitbouw van een bufferdatabank*”³⁵.

1.3.2. In de teksten van het Waalse Gewest

Aangezien het Waalse Gewest na de zesde staatshervorming, van toepassing op 1 juli 2014, de bevoegdheid voor de kinderbijslag heeft “geërfd”, is het logisch dat de Gewestelijke beleidsverklaring 2014-2019 deze materie behandelt, waarvoor ze een automatisering overweegt. Zo leest men er onder de titel “Kinderbijslag” dat *“in eerste instantie de regering het systeem dus niet wil wijzigen om geen complexiteit toe te voegen aan de overdracht. Om het leven van de gezinnen te vergemakkelijken, zal zij er echter voor zorgen dat de kinderbijslag automatisch wordt toegekend aan jongeren van 18 jaar en ouder die studies volgen, in samenwerking met de Federatie Wallonië-Brussel. De Regering zal erop toezien dat een zo groot mogelijke convergentie bestaat tussen het gevoerde beleid en de bedragen van de uitkeringen die in Wallonië en Brussel worden betaald, dat, waar mogelijk, dezelfde uitkeringsfondsen die verantwoordelijk zijn voor de betaling van de Waalse en Brusselse gezinnen, worden erkend, en dat automatische processen worden ingevoerd voor de overdracht van gegevens zodat de burgers geen administratieve moeilijkheden ondervinden bij een verhuis van het ene gewest naar het andere*”³⁶.

Na de regeringswijziging in 2017 stelt een nieuwe gewestelijke beleidsverklaring een automatische vermindering van de onroerende voorheffing voor in de volgende vorm: *“Over het algemeen zal op vlak van woningfiscaliteit het tarief van 15% vanaf de derde woning afgeschaft worden vanwege het contraproductieve effect. In de nieuwe wijken zal een tijdelijke vrijstelling van de onroerende voorheffing worden ingevoerd. De vermindering van de onroerende voorheffing voor gezinnen met kinderen ten laste wordt automatisch doorgevoerd*”³⁷.

(33) *Ibid.*, p. 45.

(34) Regeerakkoord van de 54de legislatuur (2014-2019), voorgesteld aan de Kamer op 14 oktober 2014, p. 64.

(35) Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 20 juli 2016, pp. 1-12.

(36) Déclaration de Politique Régionale 2014-2019, *Oser, innover, rassembler*, p. 43 (eigen vertaling).

(37) Déclaration de Politique Régionale du 25 juillet 2017, *La Wallonie plus forte*, p. 20 (eigen vertaling).

Tot slot, om het onderzoek van de Waalse teksten in schoonheid af te sluiten, vermeldt het laatste Waalse armoedebestrijdingsplan, dat eveneens werd ingevoerd na de herziening die de regering in 2017 heeft ondergaan, opnieuw sociale tarieven inzake energie en openbaar vervoer. Het sluit zich trouwens aan bij zijn federale 'neef' van 2012 door te kiezen voor de automatische toekenning als remedie tegen het niet-gebruik. Zo kan men in de paragraaf over de automatisering van bepaalde afgeleide Waalse rechten lezen dat *“afgeleide rechten zijn rechten die aan een persoon worden toegekend op grond van zijn bijzondere status op een bepaald ogenblik. Om een recht te laten gelden, moet de gebruiker dit tegenwoordig vaak tegelijkertijd aanvragen en de bewijstukken voorleggen die zijn situatie aantonen. Voor mensen die in een onzekere situatie verkeren, blijkt het echter vaak meer dan complex om deze mechanismen te begrijpen en de nodige stappen te ondernemen. Om deze situatie te verhelpen, en met de hulp van het agentschap e-WBS, wil de regering de begunstigen van gewestelijke verlaagde tarieven garanderen dat ze automatisch – dus zonder daarvoor een aanvraag te doen – bepaalde rechten zullen genieten die voortvloeien uit hun situatie voor: het verkrijgen van het sociaal tarief voor energie; de toekenning van de toeslagen op de kinderbijslag voor gezinnen met een laag inkomen; het BIM-statuut³⁸ en het statuut “grote gezinnen” voor TEC; de afgeleide rechten van personen in schuldbemiddeling en collectieve schuldenregeling”³⁹.*

1.3.3. In de teksten van het Vlaamse Gewest

Concrete voorbeelden van automatische toekenningen die men tegenkomt in de Vlaamse teksten, zijn: *“We maken de UiTPas beschikbaar in heel Vlaanderen, zodat we de veelheid aan kortings-, voordeel-, klanten- en kansenvoerders terugbrengen tot één geautomatiseerd systeem. Mensen in armoede kunnen zo op een niet-stigmatiserende manier participeren”⁴⁰.* De UiTPAS is de naam van een systeem dat werd gelanceerd door CultuurNet Vlaanderen en gericht is op een vrijetijdspaspoort dat de functie heeft van een spaar- en voordeelkaart.⁴¹

In het laatste Vlaams Actieplan Armoedebestrijding worden nog de studietoelagen, de kinderbijlagen of een bijstandsuitkering voor personen met een handicap aangehaald.

Tot slot is het belangrijk om de nadruk te leggen op een Vlaams initiatief, vermeld in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014, dat, ook al gaat het niet om een automatische toekenning, ons een prachtig instrument lijkt tegen niet-gebruik. Het gaat om de website <https://www.rechtenverkenner.be>: *“De rechtenverkenner geeft een online (www.rechtenverkenner.be) overzicht van sociale rechten: premies en andere voordelen op het vlak van onderwijs, arbeid, wonen, welzijn, energie, ... voor kwetsbare groepen en door verschillende overheden: federale, Vlaamse, provinciale en lokale overheid”⁴².*

(38) BIM: bénéficiaire d'intervention majorée (begunstigde verhoogde tegemoetkoming).

(39) Plan wallon de lutte contre la pauvreté, Gouvernement de la Wallonie 2017-2019, 8 maart 2018, p. 43 (eigen vertaling).

(40) Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019, *Vertrouwen, verbinden, vooruitgaan*, p. 132.

(41) Bron: <https://datanews.levif.be/ict/actualite/un-nouveau-passeport-des-loisirs-flamand/article-normal-284231.html>.

(42) Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014, p. 47.

2. CASESTUDIES

2.1. HET PROJECT GEHARMONISEERDE SOCIALE STATUTEN (GSS)

Het GSS-project, dat in 2015 van start ging, volgt op het oudere L609-project en is de huidige dienst die door de KSZ wordt aangeboden aan instellingen of instanties die automatisch afgeleide rechten willen toekennen. Het begrip afgeleid recht moet dus in de eerste plaats als volgt worden verduidelijkt: *“Een afgeleid recht (ook aanvullend recht genoemd) is een recht op één of ander voordeel binnen of buiten de sociale zekerheid dat een natuurlijke persoon (of zijn rechthebbenden) kan (kunnen) genieten omwille van het sociaalzekerheidsstatuut van die natuurlijke persoon (of van zijn rechthebbenden)”*⁴³.

Het GSS-project, door de regering toevertrouwd aan de KSZ en vermeld in het laatste federale armoedebestrijdingsplan onder de uitdrukking “bufferdatabank”⁴⁴, kadert in de strijd tegen het niet-gebruik van rechten, aangezien *“de overheid wil vermijden dat de burgers in het algemeen en de personen in een preciaire situatie in het bijzonder door gebrek aan informatie hun rechten niet zouden laten gelden. De bedoeling is dat de betrokkenen het voordeel kunnen genieten zonder dat er administratieve formaliteiten moeten worden vervuld”*⁴⁵.

Bij dit project bevaagt de KSZ niet meer een instelling op verzoek van een andere. De KSZ, die afwijkt van het principe van haar ontwerp, verzamelt hier de sociale statuten van bepaalde identificatienummers van de sociale zekerheid (INSZ-identificatienummers) en slaat ze op in haar installaties. Het is dus een “bufferdatabank” die nu persoonsgegevens bevat. Dit principe werd uiteraard onderworpen aan de toelating van het Comité voor Informatiebeveiliging tijdens zijn zitting van 2 februari 2016.⁴⁶

In feite sluit een instantie voor de toekenning van afgeleide rechten een contract af met de KSZ die, na zich te hebben vergewist van het doel van de aanvraag, aan de instantie de INSZ meedeelt die overeenstemmen met de gevraagde sociale statuten, opgeslagen in haar bufferdatabank. Heel wat toepassingen zijn dus mogelijk: voorkeurtarieven (water, energie, openbaar vervoer, crèches, kinderdagverblijven, stages of socio-culturele activiteiten, ...), financiële of materiële steun (sportcheques, verwarmingstoelage, gratis vuilniszakken, ...), kortingen of vrijstellingen van belastingen (behandeling van afvalwater, milieu, verwijdering van huishoudelijk afval, onderhoud van rioleringen, ...). We verwijzen de lezers die graag een volledig overzicht hebben naar de bespreking vermeld aan het einde van de vorige paragraaf en die beschikbaar is op de site van de KSZ.⁴⁷

(43) <https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/diensten-en-support/diensten/project-geharmoniseerde-sociale-statuten-afgeleide-rechten-gss>.

(44) Zie laatste concrete voorbeeld van automatische toekenning van rechten dat in federale teksten wordt onderzocht.

(45) <https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/diensten-en-support/diensten/project-geharmoniseerde-sociale-statuten-afgeleide-rechten-gss>.

(46) Bespreking nr. 16/008 van 2 februari 2016, gewijzigd op 7 juni 2016, 4 april 2017, 4 juli 2017, 3 oktober 2017, 3 april 2018, 6 november 2018 en 5 maart 2019 betreffende de oprichting van een “bufferdatabank” bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid met het oog op de automatische toekenning van bijkomende rechten of het verstrekken van informatie hierover.

(47) https://www.ksz-bcss.fgov.be/sites/default/files/assets/veiligheid_en_privacy/beraadslaging/16_008_n133.pdf.

TABEL 1: OVERZICHT VAN DE VERSCHILLENDE SOCIALE STATUSSEN OPGESLAGEN IN DE BUFFERDATABANK⁴⁸

Instelling	Sociaal statuut	Beschrijving
OCMW	RIS_LL	Leefloon (LL)
OCMW	AF_Eq_LL	Equivalent leefloon
DGPH	PA_VZ	Vermindering zelfredzaamheid
DGPH	RCG_VV	Vermindering van het verdienvermogen tot 1/3 of minder
DGPH	P1-4	Pijler 1 – 4 punten
DGPH	P1-6	Pijler 1 – 6 punten
DGPH	TP-6	Totaal aantal punten van de 3 pijlers: 6 en meer
DGPH	MI50_OL50	50% onderste ledematen
DGPH	PDB_VBL	Verlamming van de bovenste ledematen
DGPH	ADB_ABL	Amputatie bovenste ledematen
DGPH	CC_VB	Volledige blindheid
DGPH	ARR_IVT	Inkomensvervangende tegemoetkoming
DGPH	AI_IT	Integratietegemoetkoming
DGPH	AAPA_THAB	Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden
FPD**	GRAPA_IGO	Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)
FPD	RG_GI	Gewaarborgd inkomen voor bejaarden
NIC***	BIM_BVT	Begunstigde van verhoogde tegemoetkoming
VSB****	AAPA_THAB	Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden
Kind en Gezin	P1-4	Pijler 1 – 4 punten
Kind en Gezin	P1-6	Pijler 1 – 6 punten
Kind en Gezin	TP-6	Totaal aantal punten van de 3 pijlers: 6 en meer

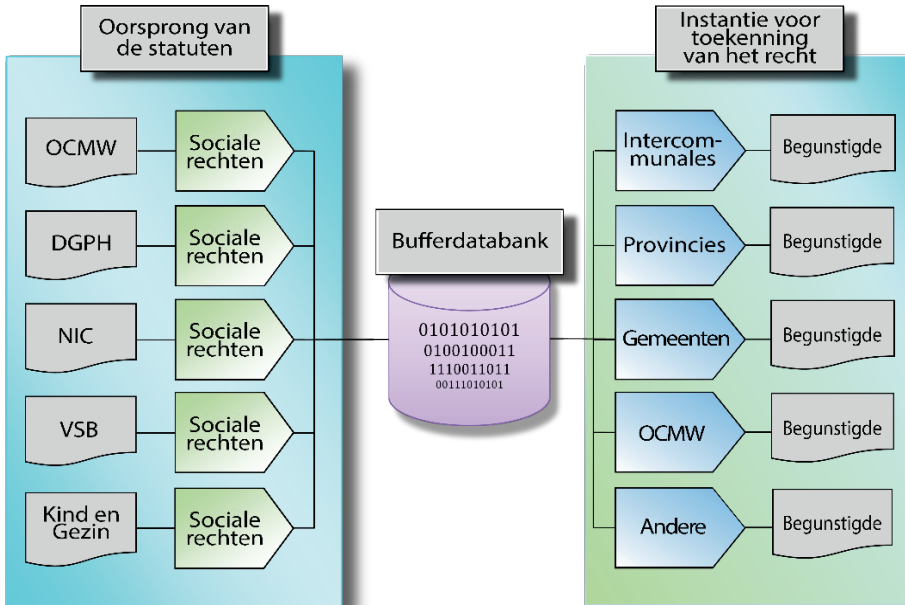
*DGPH: Directie-Generaal Personen met een handicap

**FPD: Federale Pensioendienst

***NIC: Nationaal Intermutualistisch College

****VSB: Vlaamse sociale bescherming

(48) Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, *Lijst van de sociale statuten*, beschikbaar op: https://www.ksz-bcss.fgov.be/sites/default/files/assets/diensten_en_support/liijst_van_sociale_statuten.pdf.

FIGUUR 1: WERKINGSSCHEMA VAN HET GSS-PROJECT

2.1.1. Voorstelling praktijktest

De praktische gevallen die hieronder volgen hebben tot doel de doeltreffendheid van het “GSS” te bepalen en het te testen met het oog op de toekenning van een vrijstelling op de belasting voor huisvuilophaling en de belasting op de riolering in drie gemeenten. De volgorde van deze gevallen werd bepaald op basis van de complexiteit van de belastingreglementen, te beginnen met het eenvoudigste en te eindigen met het meest complexe. De behaalde resultaten zullen het voorwerp uitmaken van een globale analyse.

a. De gemeente Saint-Georges-sur-Meuse

Mevrouw Brigitte Lhomme, financieel directeur van de gemeente, werd door ons gecontacteerd, ze kende het project geharmoniseerde sociale statuten niet. Na ervan kennis genomen te hebben en de financiële impact ervan te hebben geëvalueerd, heeft mevrouw Lhomme het idee voorgesteld aan haar gemeentecollege, dat besliste het onmiddellijk toe te passen en ermee instemde om de resultaten ervan aan ons over te maken. De gemeente Saint-Georges-sur-Meuse heeft een reglement “belasting op het onderhoud van rioleringen en waterlopen” en een reglement “belasting op huisvuilophaling”. Het eerste, door de gemeenteraad goedgekeurd in zitting van 27 september 2018, voorziet in een vrijstelling van de belasting van 11 EUR voor de belastingplichtigen die het statuut van begunstigde van de verhoogde tegemoetkoming

(BIM) genieten.⁴⁹ Het tweede, door de gemeenteraad goedgekeurd in zitting van 8 november 2018, voorziet in een vrijstelling van 25 EUR op het forfaitaire gedeelte van de belasting voor belastingplichtigen met het BIM-statuut.⁵⁰ Voor de duidelijkheid werden in deze studie de vrijstellingen voorzien door elk reglement beschouwd als een globale vrijstelling.

TABEL 2: HET GSS-PROJECT IN SAINT-GEORGES-SUR-MEUSE

Saint-Georges-sur-Meuse vóór de toepassing van het GSS-project (2018)	
Aantal inwoners op 1/01/2018	6.782
Aantal gezinnen op 1/01/2018	2.907
Aantal vrijstellingen	323
Aandeel vrijgestelde gezinnen	11,11%
Vrijgesteld bedrag	11.628,00 EUR

Saint-Georges-sur-Meuse na de toepassing van het GSS-project (2019)	
Aantal inwoners op 1/01/2019	6.801
Aantal gezinnen op 1/01/2019	2.906
Aantal vrijstellingen	535
Aandeel vrijgestelde gezinnen	18,41%
Vrijgesteld bedrag	19.260,00 EUR

Resultaten van het gebruik van het GSS-project	
Aantal bijkomende vrijstellingen	212
% verhoging van het totaal aantal vrijstellingen	65,63%
Bedrag van bijkomende vrijstellingen	7.632,00 EUR
% verhoging van het totaalbedrag van vrijstellingen	65,63%

b. De stad Hoi

Tijdens een gesprek met de heer Christophe Comblin, financieel directeur van de stad Hoi en bovendien docent aan de hogeschool Libre Mosane (HELMo), hebben we het onderwerp GSS besproken, toegepast op de stad Hoi. Na het akkoord van het gemeentecollege heeft de heer Comblin aanvaard om de behaalde resultaten mee te delen. De stad Hoi heeft een reglement *“belasting op de inzameling met container met elektronische identificatiechip, de verwerking en het storten van huishoudelijk afval”*. Het werd goedgekeurd door de gemeenteraad in zitting van 16 oktober 2016 en voorziet in verschillende gevallen van belastingaftrek op het forfaitaire gedeelte van de belasting:

(49) Gemeentebestuur van Saint-Georges-sur-Meuse, Reglement - belasting op het onderhoud van de riolering en de waterlopen, Artikel 6, Gemeenteraad, zitting van 27 september 2018.

(50) Gemeentebestuur van Saint-Georges-sur-Meuse, Belasting op huisvuilophaling - boekjaar 2019, Artikel 4, Gemeenteraad, zitting van 8 november 2018.

42 EUR voor de gezinshoofden die op 1 januari van het aanslagjaar een globaal belastbaar inkomen hebben dat lager is dan of gelijk is aan het leefloon, alsook voor diegenen die van het statuut van "Inkomensgarantie voor Ouderen" (IGO) genieten⁵¹; 30 EUR voor gezinshoofden met BIM-statuut op 1 januari van het aanslagjaar⁵².

TABEL 3: HET GSS-PROJECT IN HOEI

Hoei vóór het gebruik van de GSS (2017)	
Aantal inwoners op 1/01/2017	21.305
Aantal gezinnen op 1/01/2017	10.075
Aantal vrijstellingen LL/IGO	525
Aantal BIM-vrijstellingen	755
Totaal aantal vrijstellingen	1.280
Aandeel vrijgestelde gezinnen	12,70%
Vrijgesteld bedrag LL/IGO	22.974,00 EUR
Vrijgesteld bedrag BIM	23.593,75 EUR
Totaal vrijgesteld bedrag	46.567,75 EUR

Hoei na het gebruik van de GSS (2018)	
Aantal inwoners op 1/01/2018	21.280
Aantal gezinnen op 1/01/2018	9.986
Aantal vrijstellingen LL/IGO	755
Aantal BIM-vrijstellingen	2.683
Totaal aantal vrijstellingen	3.438
Aandeel vrijgestelde gezinnen	34,43%
Vrijgesteld bedrag LL/IGO	33.038,80 EUR
Vrijgesteld bedrag BIM	83.843,75 EUR
Totaal vrijgesteld bedrag	116.882,55 EUR

(51) Stad Hoi, Belastingreglement op de inzameling met container met elektronische identificatiechip, de verwerking en het storten van huishoudelijk afval, Artikel 8, § 1, Gemeenteraad, zitting van 16 oktober 2016.

(52) *Ibid.*, Artikel 8, § 2.

Resultaten van het gebruik van de GSS	
Aantal bijkomende LL/IGO-vrijstellingen	230
Aantal bijkomende BIM-vrijstellingen	1.928
Totaal aantal bijkomende vrijstellingen	2.158
% verhoging van het totaal aantal vrijstellingen	168,59%
Bedrag van de bijkomende LL/IGO-vrijstellingen	10.064,80 EUR
Bedrag bijkomende BIM-vrijstellingen	60.250,00 EUR
Totaalbedrag van de bijkomende vrijstellingen	70.314,80 EUR
% verhoging van het totaalbedrag van vrijstellingen	150,99%

c. De stad Herstal

Aangezien de stad Herstal via ons kennis heeft genomen van het bestaan van het GSS-project en er zo snel mogelijk een beroep op wil doen, hebben we samen met mevrouw Kathleen Michiels, financieel directeur van de stad, en de heer Stéphane Galloy, hoofd administratie van de financiële dienst, simulaties kunnen maken op basis van de bestaande situatie. De stad Herstal heeft een reglement *“betreffende de belasting op de inzameling en verwerking van huisvuil (huishoudelijk afval en daarmee gelijkgesteld huisvuil)”*, en een reglement *“houdende belasting op de gebouwde gebouwen die aangesloten zijn of kunnen zijn op de openbare riolering”*, waarbij elk van deze reglementen drie soorten vrijstellingen voorziet naargelang het sociaal statuut van de belastingplichtigen, waarbij elke vrijstelling eigen aan het statuut zelf varieert naargelang de gezinssamenstelling van de betrokkenen. Het eerste reglement, dat door de gemeenteraad werd goedgekeurd in zitting van 23 oktober 2017 en dat betrekking heeft op het boekjaar 2018, voorziet in artikel 6 in de verschillende vrijstellingen.⁵³ Het tweede reglement, dat door de gemeenteraad werd goedgekeurd in zitting van 27 november 2017 en eveneens betrekking heeft op het boekjaar 2018, voorziet in artikel 5 in verschillende vrijstellingen.⁵⁴ Om het lezen te vergemakkelijken, stellen we de voorziene vrijstellingen in tabelvorm voor.

(53) Stad Herstal, Reglement betreffende de belasting op de inzameling en verwerking van huisvuil (huishoudelijk afval en daarmee gelijkgesteld huisvuil). Reglement nr. 48. Boekjaar 2018, artikel 6, Gemeenteraad, zitting van 23 oktober 2017.

(54) Stad Herstal, Belastingreglement op gebouwde gebouwen die aangesloten zijn of kunnen zijn op de riolering. Reglement nr. 8, artikel 5, Gemeenteraad zitting van 27 november 2017.

TABEL 4: VRIJSTELLINGEN VOOR HUISVUILEN EN RIOLERING IN HERSTAL

Sociaal statuut en gezinssamenstelling	Vrijstelling voor huisvuil	Vrijstelling voor riolering
LL en gezin van drie of meer personen	118,50 EUR	28,18 EUR
LL en gezin van twee personen	107,25 EUR	28,18 EUR
LL en alleenstaande rechthebbende	58,50 EUR	28,18 EUR
Werkloosheid en huishouden van drie of meer personen	79,00 EUR	18,68 EUR
Werkloosheid en gezin van twee personen	71,50 EUR	18,68 EUR
Werkloosheid en alleenstaande begunstigde	39,00 EUR	18,68 EUR
BIM en gezin van drie of meer personen	39,50 EUR	9,68 EUR
BIM en gezin van twee personen	35,75 EUR	9,68 EUR
BIM en alleenstaande begunstigde	19,50 EUR	9,68 EUR

Aangezien het sociaal statuut “werkloosheid” niet bestaat in de bufferdatabank en de werklozen daarin worden gelijkgesteld met BIM’s, werd het aantal BIM’s dat werd verkregen om het GSS-project te simuleren verdeeld over de bestaande categorieën volgens de historische verhoudingen. Bij de herziening van haar belastingreglement en de beslissing om het GSS toe te passen, moet de stad Herstal dus rekening houden met deze realiteit en zich uitsluitend baseren op de statuten die beschikbaar zijn in de databank. De onderstaande resultaten zullen worden voorgesteld per sociaal statuut, waarbij de verschillende vrijstellingen die variëren naargelang de gezinssamenstelling werden samengevoegd. Nog steeds met het oog op de duidelijkheid, maar ook omdat beide reglementen van toepassing zijn op elke belastingplichtige zonder onderscheid, werden de vrijstellingen waarin elk van hen voorziet opgeteld en als één enkele vrijstelling beschouwd.

TABEL 5: HET GSS-PROJECT IN HERSTAL

Herstal zonder gebruik van GSS (2018)	
Aantal inwoners op 01/01/2018	39.948
Aantal gezinnen op 01/01/2018	16.798
Aantal LL-vrijstellingen	847
Aantal vrijstellingen Werkloosheid	467
Aantal BIM-vrijstellingen	906
Totaal aantal vrijstellingen	2.220
Aandeel vrijgestelde gezinnen	13,22%
Vrijgesteld bedrag LL	105.322,96 EUR
Vrijgesteld bedrag werkloosheid	35.846,56 EUR
Vrijgesteld bedrag BIM	32.682,08 EUR
Totaal vrijgesteld bedrag	173.851,60 EUR

Herstal met het gebruik van GSS (2018)	
Aantal inwoners op 01/01/2018	39.948
Aantal gezinnen op 01/01/2018	16.798
Aantal LL-vrijstellingen	847
Aantal vrijstellingen werkloosheid	1.307
Aantal BIM-vrijstellingen	2.683
Totaal aantal vrijstellingen	4.837
% vrijgestelde gezinnen	21,01%
Vrijgesteld bedrag LL	105.322,96 EUR
Vrijgesteld bedrag werkloosheid	100.322,76 EUR
Vrijgesteld bedrag BIM	91.479,23 EUR
Totaal vrijgesteld bedrag	297.124,95 EUR

GSS-resultaten	
Aantal bijkomende LL-vrijstellingen	0
Aantal bijkomende vrijstellingen Werkloosheid	840
Aantal bijkomende BIM-vrijstellingen	1.777
Totaal aantal bijkomende vrijstellingen	2.617
% verhoging van het totaal aantal vrijstellingen	117,88%
Bedrag van de bijkomende vrijstellingen LL	0,00 EUR
Bedrag bijkomende vrijstellingen Werkloosheid	64.476,20 EUR
Bedrag bijkomende BIM-vrijstellingen	58.797,15 EUR
Totaalbedrag van de bijkomende vrijstellingen	123.273,35 EUR
% verhoging van het totaalbedrag van vrijstellingen	70,91%

2.1.2. Analyse van de verkregen resultaten

Wanneer we deze verschillende resultaten lezen, kunnen we stellen dat het GSS wel degelijk doeltreffend is in de strijd tegen het niet-gebruik, aangezien het aantal gezinnen dat een recht geniet ten gevolge van het gebruik ervan aanzienlijk stijgt: +57,28% in Saint-Georges-sur-Meuse, +117,88% in Herstal en +168,59% in Hoei. Daar waar sprake is van verschillende sociale statuten, is de categorie BIM of gelijkgesteld (werkloosheid in Herstal) veruit de categorie waarbij zich de grootste stijging voordoet. Dit fenomeen is waarschijnlijk grotendeels te verklaren door de nabijheid van het OCMW met zijn gemeentelijke collega's. De OCMW's sensibiliseren immers in het bijzonder hun begunstigden voor de voordelen die ze kunnen verkrijgen bij hun gemeentelijke collega's. Het kan ook gebeuren dat sommige OCMW's de lijst van hun begunstigden rechtstreeks aan de gemeente bezorgen ... hoewel dit uitdrukkelijk verboden is door de organieke wet van de KSZ.

Deze automatische toekenningsverrichtingen hebben een directe kostprijs naargelang hun doeltreffendheid tegen het niet-gebruik. Want wie vrijstelling zegt, zegt minder belastinginkomsten: -6.600 EUR in Saint-Georges-sur-Meuse, -70.314,80 EUR in Hoei en -123.273,35 EUR in Herstal. Uiteraard zal deze directe kost gedeeltelijk worden opgevangen door het administratieve beheer: deze automatische vrijstellingen vereisen geen menselijke tussenkomst, aangezien een computerbestand wordt gegenereerd door de KSZ en rechtstreeks wordt opgeladen in de boekhoudsoftware. Daar waar men de belastingplichtigen moest ontvangen, en soms moest vragen om terug te komen omdat ze niet in het bezit waren van hun documenten, om vervolgens de vrijstelling manueel in te geven, komt het aanslagbiljet-kohieruittreksel voortaan automatisch uit het systeem. De stad Hoei schat dat ze op die manier, wat het personeel betreft, zes maanden lang een voltijdsequivalent zal "besparen". De gemeente Saint-Georges-sur-Meuse een voltijdsequivalent ten belope van twee dagen per week gedurende twee maanden. Wij zijn er overigens van overtuigd dat de directe kosten nog verder zullen dalen door de vermindering van de terugvorderingsgevallen als gevolg van de niet-betaling van de belastingen. Maar onze gesprekspartners beschikken in dit stadium niet over voldoende teruggang om dit te staven, dus blijft dit enkel een hypothese.

Ondanks de efficiëntie van deze instrumenten ontwikkeld door de KSZ (GSS of L609) en alle andere toepassingen die ter beschikking staan, is het aantal gebruikers beperkt:

- de FOD Economie, voor de toekenning van het sociaal tarief gas en elektriciteit;
- VMM (Vlaamse Milieumaatschappij), voor de vrijstelling van de belasting op afvalwater;
- Aquaflanders, voor de vrijstelling van de afvalwaterbelasting en de toekenning van het sociaal watertarief;
- De Lijn, MIVB, TEC en NMBS voor de toepassing van specifieke tarieven;
- CultuurNet, voor de “UiTPAS”, een soort “cultuurpas” die we al hebben aangehaald;
- de Duitstalige Gemeenschap, voor de toekenning van een toeslag op de kinderbijslag;
- het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (Brussel Fiscaliteit) en het Vlaamse Gewest voor de vrijstelling van de verkeersbelasting en de vermindering van de onroerende voorheffing;
- FOD Financiën voor een verhoging van de belastingvrije som.

Deze lijst, vastgesteld op 23 april 2020⁵⁵, kan niettemin worden aangevuld door vijf OCMW's (voor de toekenning van taxicheques, vrijetijdscheques, thuisdiensten, pedicurecheques, verwarmingstoelage, financiële of psychologische hulp), vier provincies en honderdachttien gemeenten.

2.2. NIEUWE AANPAK VOOR DE TOEKENNING VAN GRONDRECHTEN

Het regeerakkoord van de 47ste legislatuur, hieronder meermaals besproken, is een akkoord waarin zeker veel interessante zaken staan. En hoewel het niet de lezing is die ons tot de volgende praktische gevallen heeft geïnspireerd, kunnen we ons op enkele paragrafen baseren. Hierbij nemen we het risico om er onbedoeld een rode draad van te maken, maar we willen vooral de gelegenheid grijpen om onze ervaringen te legitimeren. Er is onder meer sprake van de strijd tegen armoede en bestaansonzekerheid: *“De bestrijding van de armoede en de bestaansonzekerheid dient gericht zowel op het wegwerken van de financiële bestaansonzekerheid als op de herinschakeling van de kansarmen in de maatschappij. [...] In de bestrijding van de armoede dient het OCMW een belangrijke rol te spelen, niet alleen op het vlak van materiële en immateriële hulpverlening, maar eveneens op het vlak van de detectie der kansarmen en behoeftigen. [...] Om deze bovengenoemde taken te kunnen realiseren moeten de OCMW's over voldoende middelen en vooral mankracht kunnen beschikken”*⁵⁶.

OCMW's moeten dus over voldoende personeel en middelen beschikken om een rol te spelen bij het opsporen van armoede. Het regeerakkoord van de, meer hedendaagse, 53ste legislatuur blijft niet achter op het vlak van proactiviteit vanuit de OCMW's. In het kader van de strijd tegen de sociale uitsluiting en voor de integratie van de personen wil namelijk *“De regering [...] een prioriteit maken van een beleid dat gericht is*

(55) Informatie meegedeeld door Françoise Tomasetti, verantwoordelijke van het “GSS”-project bij de KSZ.

(56) Regeerakkoord van de 47ste legislatuur (1988-1991), voorgesteld aan de Kamer op 10 mei 1988, pp. 56-57.

*op de actieve maatschappelijke integratie van de burgers en dat hen tegen sociale uitsluiting beschermt. Om te vermijden dat mensen in de armoede belanden, zullen de OCMW's proactief optreden om verborgen armoede op te sporen*⁵⁷.

Tot slot erkent het regeerakkoord van de 54ste legislatuur de rol van de lokale overheden en de OCMW's in de strijd tegen armoede en geeft het aan dat de regering hen de middelen wil geven om deze opdracht als volgt uit te voeren: *“Armoedebestrijding is prioritair een taak van de lokale besturen en OCMW's. De regering erkent de OCMW's en lokale besturen in hun rol van regisseur van het lokale armoedebeleid. De regering zal dus de ondersteuning van de OCMW's blijven garanderen. Een eventuele verhoging van het aantal leeflooncliënten ten gevolge nieuwe sociaal-economische hervormingen zal desgevallend leiden tot bijkomende compensatiemiddelen voor de OCMW's. In dit opzicht zullen de overeenkomende budgetten omgezet worden in een verhoging van de terugbetalingspercentages van het leefloon. Er wordt onderzocht in overleg met de sector hoe de verschillende financieringsbronnen met betrekking tot dossierkosten en toeslagen bovenop het terugbetalingspercentage kunnen worden geharmoniseerd en vereenvoudigd met het oog op meer transparantie, eenvoud en administratieve lastenvermindering voor de OCMW's*⁵⁸.

De volgende praktijkvoorbeelden illustreren perfect wat een OCMW zou kunnen doen door middel van de KSZ. De hypothese was dat, indien een OCMW alle ter beschikking gestelde onderzoeksstromen zou kunnen gebruiken door een sociaal onderzoek uit te voeren op basis van het INSZ-nummer van een begunstigde, het ook mogelijk moet zijn om te zien hoeveel INSZ-nummers een recht zouden kunnen genieten zonder er om te vragen. Het is dus een soort omkering van de trechter om zo vanuit een groot aantal INSZ's te zien welke van hen mogelijk in aanmerking zouden kunnen komen voor een niet opgeëist recht.

Deze studie werd gerealiseerd dankzij de medewerking van de heer Sante Broccolo, projectverantwoordelijke bij de KSZ, en na akkoord van de juridische dienst van laatstgenoemde. We hebben dus “use cases” uitgewerkt die enkel gebaseerd zijn op de integratie van het KSZ-repertoire voor de inwoners van de stad Herstal, 39.989 inwoners op 1 januari 2019, en die zouden resulteren in anonieme stalen van “x” individuen. Momenteel zijn er vijf “use cases”. Maar niets verhindert om er meer te creëren. Om het lezen te vergemakkelijken, herinneren wij u eraan dat een “BIS”-nummer een uniek identificatienummer is dat door de KSZ wordt gecreëerd om de personen te identificeren die, afhankelijk van hun statuut, afwezig zijn in het bevolkingsregister en die bijgevolg geen rijksregisternummer hebben. De volgende casestudy's zijn bedoeld om aan te tonen wat mogelijk is door de KSZ proactief te gebruiken, maar ze pretenderen niet volledig te zijn. Er zouden immers zeker andere invalshoeken in het onderzoek kunnen overwogen worden.

(57) Regeerakkoord van de 53ste legislatuur (2010-2014), voorgesteld aan de Kamer op 7 december 2011, p. 156.

(58) Regeerakkoord van de 54ste legislatuur (2014-2019), voorgesteld aan de kamer op 14 oktober 2014, p. 50.

2.2.1. Verzekerbaarheid

In eerste instantie hebben we getracht om de dekkinggraad door een verzekeringsinstelling (een ziekenfonds) te meten voor wat de gezondheidszorg betreft.

We hebben dus personen gezocht van minstens 18 jaar (INSZ < 010101XXXXX) die voor hun verzekerbaarheid niet geïntegreerd waren in de sector van de ziekenfondsen (geen integratie voor de sector 011 en de kwaliteitscode 001).

Resultaat: 458 BIS-nummers, 254 rijksregisternummers.

Vervolgens hebben we getracht het aantal personen te bepalen dat door het OCMW wordt geholpen en dat het OCMW zou moeten uitnodigen om zich in te schrijven bij een ziekenfonds.

Met andere woorden, de meerderjarige of ontvoogde minderjarige personen (INSZ<030101XXXXX) die financiële steun ontvangen van het OCMW (geïntegreerd in sector 017 met kwaliteitscode 002 of 003) en die niet in orde zijn met de verzekerbaarheid (geen integratie voor sector 011 en kwaliteitscode 001).

Resultaat: 82 BIS-nummers, 51 rijksregisternummers.

2.2.2. Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)

Het was in eerste instantie de bedoeling om een schatting te maken van het aantal personen dat de IGO zou moeten ontvangen of, indien ze niet langer dan 5 jaar in België verblijven, een financiële steun van het OCMW.

We hebben dus een zoekopdracht gestart om alleenstaande personen ouder dan 65 jaar (INSZ <550101XXXXX) te identificeren die geen recht hebben op een pensioen (geen integratie voor sector 005 en de kwaliteitscodes 010, 020, 030, 100, 110 of 150 en geen integratie voor sector 023 en de kwaliteitscodes 001, 002, 003, 004 of 005).

Resultaat: 83 BIS-nummers, 116 rijksregisternummers.

Vervolgens hebben we getracht het aantal personen in te schatten dat door het OCMW wordt “geholpen” en dat eventueel zou moeten worden doorverwezen naar de IGO.

Het criterium “OCMW” werd aldus toegevoegd aan de vorige zoekopdracht, namelijk: de alleenstaanden ouder dan 65 jaar (INSZ <550101XXXXX) die geen recht hebben op een pensioen (geen integratie voor de sector 005 en de kwaliteitscodes 010, 020, 030, 100, 110 of 150 en geen integratie voor de sector 023 en de kwaliteitscodes 001, 002, 003, 004 of 005) en die financiële steun ontvangen van het OCMW (integratie in de sector 017 in de kwaliteitscode 002 of 003).

Resultaat: 6 BIS-nummers, 11 rijksregisternummers.

2.2.3. Leefloon

Tot slot hebben we getracht het potentiële aantal jongeren te evalueren dat niet over gekende middelen beschikt en dat door het OCMW zou kunnen worden opgeroepen om, na een sociaal onderzoek, een leefloon of gelijkwaardige financiële steun te krijgen.

Ofwel: alleenstaanden tussen 18 jaar (INSZ <010101XXXXXX) en 35 jaar (INSZ > 840101XXXXXX) die nooit als werknemer hebben gewerkt (geen integratie voor sector 012 en de kwaliteitscode 010 of 013), die nooit als zelfstandige hebben gewerkt (geen integratie voor de sector 015 en de kwaliteitscodes 002, 006, 102 of 106), die nooit werkloos waren (geen integratie voor de sector 018 en de kwaliteitscode 001), die geen invaliditeitsuitkering ontvangen (geen integratie voor de sector 016 en de kwaliteitscode 001 of 005) en die geen financiële steun ontvangen van een OCMW (niet geïntegreerd voor de sector 017 en de kwaliteitscode 002 of 003)

Resultaat: 108 BIS-nummers, 576 rijksregisternummers.

Al deze gevallen, die niet limitatief zijn, verwijzen zonder uitzondering naar gevallen die, hoewel ze in hun eigen situatie moeten worden gecontroleerd, een 'onderdekking' van de sociale zekerheid kunnen doen vermoeden.

3. AANDACHTSPUNTEN

3.1. DE WIL

De politieke wil lijkt duidelijk aanwezig te zijn als het gaat om armoedebestrijding. Dat blijkt in ieder geval uit de doorgenomen teksten. Zowel de regeerakkoorden van de federale regering als de beleidsverklaringen van de regionale besturen besteden bijzondere aandacht aan de bescherming van de sociale zekerheid en de strijd tegen de onzekerheid. En hoewel de beoogde pistes kunnen verschillen, zijn alle partijen het erover eens dat het niet-gebruik een groot probleem is waarbij iedereen de automatische toekenning van rechten voorstelt als deel van de oplossing. Hetzelfde kan niet gezegd worden van het voorgestelde instrument om dit te bereiken.

Aangezien de KSZ haar doeltreffendheid heeft bewezen in haar opdracht van automatische toekenning van de rechten en aangezien dit beginsel unaniem wordt toegepast in de oplossingen die worden overwogen om het niet-gebruik te bestrijden, zou het volgens ons in alle teksten, op alle bevoegdheidsniveaus, moeten worden vermeld. Dat is echter niet het geval.

De federale regering heeft nochtans wel degelijk de derde bestuursovereenkomst tussen de KSZ en de Staat bekrachtigd, een overeenkomst die op 22 januari 2009 ter herinnering werd bekrachtigd en waarin de opdracht van automatische toekenning niet meer duidelijk is via de definitie van "e-government", die al als volgt wordt behandeld: *"e-government in de sociale sector: het herdenken van de processen inzake informatieverwerking tussen de actoren in de sociale sector onderling, en tussen de actoren in de sociale sector enerzijds en de sociaal verzekerden en hun werkgevers anderzijds, door gebruik te maken van opportuniteiten geboden door moderne informatie- en*

*communicatietechnologieën, met het oog op een effectieve en efficiënte taakuitvoering door de actoren in de sociale sector, een effectieve en efficiënte dienstverlening door de actoren in de sociale sector aan de sociaal verzekerden en hun werkgevers, met een minimum aan administratieve lasten en, in de mate van het mogelijke, een automatische toekenning van rechten, en een efficiënte en effectieve fraudebestrijding en -vermijding*⁵⁹.

Heeft de federale regering mogelijk een kort geheugen? Want sinds het regeerakkoord van de 51ste legislatuur (2003-2007), die zorgde voor de toetreding van de OCMW's tot het netwerk van de KSZ, wordt de KSZ slechts één keer vermeld, bij de aankondiging om haar netwerk te koppelen aan dat van het gevangeniswezen.⁶⁰ Het is nochtans het onmisbare instrument om een veralgemening van de automatische toekenning van sociale rechten mogelijk te maken.

Bij de eerste federale armoedebestrijdingsplannen is de KSZ nauwelijks nog aanwezig. In elk van de Plannen wordt ze immers één keer vermeld. In het eerste geval in verband met de Dienst voor alimentatievorderingen (DAVO) die toegang zou moeten krijgen tot de KSZ voor onderzoeksdoelinden in verband met onderhoudsplichtigen.⁶¹ In het tweede geval heeft men het over de rol die de KSZ zou kunnen spelen in de strijd tegen fraude om te vermijden dat uitkeringen en leefloon worden gecumuleerd.⁶²

Of misschien had de regering gewoon de strijd tegen fraude, die als nieuwe opdracht in de bestuursovereenkomst van de KSZ aan het licht kwam op hetzelfde moment als de automatische toekenning van de rechten, willen bevoorstellen? Beide opdrachten staan er nochtans op gelijke voet, zoals ook het geval is in het laatste federale armoedebestrijdingsplan, waar men kan lezen dat *“Om ervoor te zorgen dat de meest behoevendenden binnen de maatschappij kunnen bereikt worden zal er in het kader van de strijd tegen sociale fraude, waar de Federale Regering tevens op inzet, aandacht worden besteed aan het inbouwen van voldoende garanties en controles om sociale fraude uit te sluiten. Naast een automatische toekenning van rechten wanneer men zich in een bepaalde situatie bevindt, zal ook aandacht besteed worden aan de automatische stopzetting van bepaalde vervallen rechten, wanneer men geen rechthebbende meer zou zijn*⁶³.

Nee, het gaat duidelijk niet om een vergetelheid, noch om een ongelukkige keuze en het volgende uittreksel uit hetzelfde federale plan bewijst dit: *“Actie 11. De minister van Energie, de minister van Economie en de staatssecretaris voor Armoedebestrijding zullen er in 2017 en 2018 voor zorgen dat de sociale tarieven, waar mogelijk, automatisch toegekend kunnen worden. In dit kader werd door de Kruispuntbank sociale zekerheid inmiddels gewerkt aan de uitbouw van een bufferdatabank*⁶⁴.

(59) Artikel 1, 10°, Bestuursovereenkomst gehecht aan het koninklijk besluit van 22 december 2009 tot goedkeuring van de derde bestuursovereenkomst van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (BS 21 mei 2010).

(60) Regeerakkoord van de 54ste legislatuur (2014-2019), voorgesteld aan de kamer op 14 oktober 2014, p. 54.

(61) Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 4 juli 2008, p. 28.

(62) Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 14 september 2012, p. 20.

(63) Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 20 juli 2016, p. 11.

(64) Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 20 juli 2016, pp. 1-12.

De KSZ lijkt uiteindelijk dus wel degelijk door de federale regering gekozen te zijn als instrument voor automatische toekenning van rechten en, meer bepaald, wordt hier zelfs het GSS genoemd om de sociale tarieven inzake energie automatisch toe te kennen. Na controles blijkt immers dat de FOD Economie wel degelijk tot de gebruikers van deze dienst behoort, wat doet vermoeden dat de automatische toekenning van het sociaal tarief, waarvan reeds sprake was in 2010, in het regeerakkoord van de 53ste legislatuur, werkelijkheid zou kunnen worden. Op federaal niveau zouden we dus hoogstens kunnen wijzen op een klein continuïteitsgebrek tussen de legislaturen, waarbij de opeenvolgende regeringen er nauwelijks aan denken om een balans op te maken van wat hun voorgangers hebben verwezenlijkt.

Wat moeten we dan zeggen over de andere machtsniveaus? Aan Waalse kant bleef de KSZ afwezig in alle gewestelijke beleidsverklaringen en in alle Waalse armoedebestrijdingsplannen, tot aan de laatste gewestelijke beleidsverklaring, waarin ze eindelijk geïdentificeerd werd met het oog op *“de verbetering van de automatisering van de rechten via nauwere samenwerking met de Kruispuntbank van de sociale zekerheid”*⁶⁵.

Aan Vlaamse kant wordt ze ook één keer aangehaald in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014: *“Rechten moeten waar technisch mogelijk automatisch toegekend worden en dit in alle levensdomeinen. Daartoe wordt een plan van aanpak voor een stapsgewijze ontsluiting van gegevens en databanken uitgewerkt en opgestart. Dit gebeurt in overleg met mensen in armoede. Waar nodig (vb. Kruispuntbank, data FOD Financiën) zijn hierover afspraken gemaakt met de federale overheid”*⁶⁶.

We merken op dat deze laatste tekst, naast de identificatie van de KSZ als instrument voor automatische toekenning, zelfs spreekt van akkoorden die werden gesloten met de federale regering. Zou dit een deel van de oplossing zijn? Het komt er dus in zekere zin op aan om de individuele wensen te verenigen en te coördineren.

3.2. HET OVERLEG

Overleg staat immers al centraal in het inmiddels bekende regeerakkoord van de 47ste legislatuur, in de paragraaf die voorafgaat aan de paragraaf waarin de proactiviteit van de OCMW's wordt aangeprezen, staat te lezen: *“Gelet op hun bevoegdheden terzake, is bij het beleid inzake armoedebestrijding ook een overleg nodig met de gemeenschaps- en gewestexecutieven”*⁶⁷.

De Wet van 27 januari 1999 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de bestendiging van het armoedebeleid, ondertekend te Brussel op 5 mei 1998, lijkt eveneens de verschillende actoren uit te nodigen om samen te werken: *“Er moet een permanente en structurele samenwerking zijn tussen het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en de bevoegde administraties van de Gemeenschappen en Gewesten. Daartoe worden aan het “Steunpunt tot bestrijding van*

(65) Déclaration de Politique Régionale 2019-2024, p. 48 (eigen vertaling).

(66) Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014, p. 47.

(67) Regeerakkoord van de 47ste legislatuur (1988-1991), voorgesteld aan de Kamer op 10 mei 1988, p. 56.

armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting” wetenschappelijke medewerkers onder één of andere vorm ter beschikking gesteld door de drie Gewesten, namelijk 1,5 full-time equivalent door het Vlaams Gewest, 1 full-time equivalent door het Waals Gewest en 1/2 full-time equivalent door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Indien het om ambtenaren gaat, blijven deze deel uitmaken van het personeel van het Gewest”⁶⁸.

Dit concept van samenwerking, overleg en zelfs transversaliteit lijkt goed geïntegreerd en begrepen te zijn door de Waalse regering. En we hebben het hier niet over alle nieuwigheden op het vlak van goed bestuur die het Gewest momenteel invoert op lokaal niveau, namelijk: het Transversaal Strategisch Plan, het Directiecomité of de synergieën tussen de gemeentebesturen en de OCMW’s. Nee, we spreken hier over een paragraaf in de Gewestelijke beleidsverklaring 2014-2019, die als volgt luidt: *“Kinderbijslag. In eerste instantie wil de regering het systeem dus niet wijzigen om de overdracht niet nog complexer te maken. Om het leven van de gezinnen te vergemakkelijken, zal zij er echter voor zorgen dat de kinderbijslag automatisch wordt toegekend aan jongeren van 18 jaar en ouder die studies volgen, in samenwerking met de Federatie Wallonië-Brussel. De Regering zal erop toezien dat een zo groot mogelijke convergentie bestaat tussen het gevoerde beleid en de bedragen van de uitkeringen die in Wallonië en Brussel worden betaald, dat, waar mogelijk, dezelfde uitkeringsfondsen die verantwoordelijk zijn voor de betaling van de Waalse en Brusselse gezinnen, worden erkend, en dat automatische processen worden ingevoerd voor de overdracht van gegevens zodat de burgers geen administratieve moeilijkheden ondervinden bij een verhuis van het ene gewest naar het andere”⁶⁹.*

Een van de remmen op de veralgemening van de automatisering van de rechten lijkt ons echter een gebrek aan algemene harmonisatie, zowel wat de keuze van de instrumenten als wat de reglementering betreft die als basis dient voor de toekenning van de rechten. We hebben ons gebaseerd op drie belastingreglementen om de doeltreffendheid van het GSS te illustreren en die waren alle drie verschillend. De naam van het GSS-project krijgt hier zijn volle betekenis: “Geharmoniseerde Sociale Statuten”. Maar als de harmonisering van de sociale statuten ons een goed begin lijkt, zou er volgens ons nog veel meer te harmoniseren zijn.

De grens tussen proactiviteit, autonomie en initiatiefrecht is ongetwijfeld dun. Zou het daarom niet verstandig zijn om, alvorens het wiel opnieuw uit te vinden, de moeite te nemen om te kijken wat er elders al bestaat en werkt? Moeten politieke handelingen, net als bestuurshandelingen, niet formeel gemotiveerd worden?

(68) Artikel 6, § 2, Wet van 27 januari 1999 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de besteding van het armoedebeleid, ondertekend te Brussel, op 5 mei 1998 (BS 10 juli 1999).

(69) Déclaration de Politique Régionale 2014-2019, *Oser, innover, rassembler*, p. 43 (eigen vertaling).

3.3. DE MIDDELEN

Ons laatste praktijkgeval toont aan dat een zeker proactief handelen bij het opsporen van mogelijke gevallen van niet-dekking door sociale grondrechten technisch mogelijk is. Zouden de OCMW's, door te aanvaarden dat zij de KSZ wettelijk kunnen gebruiken om maatschappelijke hulp toe te kennen die hen niet zou worden gevraagd, hiervoor ook de middelen hebben? De middelen, waarvan reeds sprake is in het regeerakkoord van de 47ste legislatuur, van 10 mei 1988. Om te beginnen, de menselijke middelen: op basis van een lijst die de mogelijke slachtoffers van niet-gebruik identificeert, zal het immers nodig zijn hen te ontmoeten, de informatie te verfijnen, huisbezoeken af te leggen om ten slotte eventueel hulp toe te kennen. Verder de financiële middelen: die zullen in eerste instantie nodig zijn om menselijke middelen vrij te maken en vervolgens om steun te betalen. Ter informatie, enkel de post leefloon (LL) omvat voor het OCMW van Herstal bijvoorbeeld in 2018 een uitgave van 6.074.705,27 EUR. Wetende dat deze steuncategorie door de federale staat wordt gesubsidieerd ten belope van 65%, blijft er toch 2.126.146,84 EUR te financieren door de gemeente. De kosten van sociale bijstand wegen dus al in grote mate op het lokale niveau. Deze directe kosten verklaren waarschijnlijk ook het kleine aandeel gemeenten dat gebruikmaakt van de automatische toekenning van rechten. Als de politieke wil blijft bestaan om automatisch rechten toe te kennen, lijkt het ons dus opportuun om nieuwe financieringswijzen te vinden ter ondersteuning van de verschillende instanties.

Tot slot zijn we het er volledig mee eens dat automatische toekenning en fraudebestrijding niet zonder elkaar kunnen. Maar als fraudebestrijding een van de middelen is om de armoede op duurzame wijze te blijven bestrijden, zou het ook goed zijn om zoveel mogelijk gebruik te maken van de bestaande technische middelen. Als sociale fraude een element is dat moet worden bestreden, zou het ook goed zijn dat ieder inderdaad het beschikbare wapen zou gebruiken en kunnen hanteren en de subtiliteiten ervan kunnen appreciëren. Deze vaststelling geldt ook als we de KSZ beschouwen als een remedie tegen het niet-gebruik door middel van de automatische toekenning van rechten. Naar het voorbeeld van wat de POD Maatschappelijke Integratie vijftien jaar geleden met de OCMW's heeft gedaan, zou het hoog tijd zijn om bepaalde instellingen die lid zijn van het netwerk aan te sporen om systematischer gebruik te maken van de KSZ. Want hoewel de OCMW's werden "aangemoedigd" om de KSZ en haar huidige mogelijkheden maximaal te gebruiken, kunnen we niet hetzelfde zeggen van alle andere instellingen. En geen enkel systeem is perfect, want het hangt af van hoe we het gebruiken, maar ook van hoe we het niet gebruiken.

De doeltreffendheid van de KSZ hangt immers zowel af van de juistheid van de informatie die in het systeem wordt ingevoerd, van de snelheid waarmee ze wordt bijgewerkt, maar ook en vooral van het feit of ze al dan niet wordt gebruikt. Misschien zou het daarom, net zoals het opstarten van een fraudebestrijding, opportuun zijn om de mogelijkheid te onderzoeken om subsidies toe te kennen aan bepaalde instellingen die, hoewel ze verbonden zijn met het netwerk van de sociale zekerheid, weinig of geen gebruikmaken van de KSZ.

De automatische toekenning van rechten kan dus niet worden veralgemeend zonder de nodige financiële en technische middelen, waarvan het gebruik eventueel zou moeten kunnen worden opgelegd aan de twijfelende actoren.

3.4. DE COMMUNICATIE

Het feit dat de KSZ zo weinig wordt genoemd in de teksten laat zich op het terrein merken in een flagrant gebrek aan zichtbaarheid. Omdat veel toekennende diensten soms niet op de hoogte zijn van het bestaan ervan, kunnen ze niet op de hoogte zijn van de instrumenten die ze aanbiedt. De KSZ was bijvoorbeeld niet aanwezig op het laatste Salon des Mandataires dat plaatsvond op 13 en 14 februari 2020 in Marche-en-Famenne. Toch is het een absolute blikvanger, die veel lokale mandatarissen bezoeken. Voor zover wij weten heeft het GSS-project het voorwerp uitgemaakt van één enkel artikel in de “Mouvement Communal”⁷⁰, en is het nauwelijks nog aanwezig op de site van de Union des Villes et Communes de Wallonie⁷¹. Tot slot zijn er ook zij die het bestaan van de KSZ kennen en voor wie deze laatste vrees en wantrouwen blijft oproepen, met nog steeds het imago van “Big Brother”, waarmee zij van in het begin werd geassocieerd.

De veralgemening van de automatische toekenning van sociale rechten zou volgens ons niet mogelijk zijn zonder massaal gebruik te maken van de KSZ. Het lijkt ons dan ook opportuun dat ze zichtbaar en bekend is en erkend wordt voor haar prestaties eerder dan voor het “sciencefiction”-beeld dat haar concept vanaf het einde van de jaren zeventig heeft meegevoerd.

CONCLUSIE

De Kruispuntbank werd bedacht en ontworpen om te streven naar een administratieve vereenvoudiging en om de doeltreffendheid en efficiëntie van de socialezekerheidsinstellingen bij de uitvoering van openbare diensten te verbeteren. Ze voldoet dan ook volledig aan de ontwerpen van haar ontwikkelaars. Sinds haar ontstaan heeft ze zich kunnen ontwikkelen tot een betrouwbaar instrument voor analyse en besluitvorming. Maar ze kan ook, en vooral, doeltreffend zijn in de strijd tegen het niet-gebruik van sociale rechten. Dat blijkt althans uit de analyse van de casestudy's die in dit artikel aan bod komen.

Wat zijn de factoren die het, na bijna dertig jaar bestaan van de KSZ, nog steeds onmogelijk maken om het gebruik ervan te veralgemenen? Hoe lang duurt het nog voordat alle actoren beslissen om er maximaal gebruik van te maken? België blijft een land waar een kwaliteitsvolle openbare dienst nog steeds zijn plaats heeft en verdedigd wordt. En als de strijd tegen armoede nog steeds in het middelpunt van de belangstelling staat, wat tot nu toe het geval lijkt te zijn als we naar de verschillende teksten verwijzen die in dit artikel worden vermeld, is het dan niet tijd om er concreet

(70) Union des Villes et Communes de Wallonie, Thibaut Duvillier, Project “geharmoniseerde sociale statuten - afgeleide rechten” (GSS) en geleidelijke automatisering van de rechten verbonden aan het sociaal statuut, *Mouvement Communal*, nr. 930, augustus-september 2018, pp. 46-49.

(71) www.uvcw.be.

werk van te maken? Moeten we genoeg nemen met enkele geïsoleerde initiatieven of moeten we een ernstige discussie voeren?

Moeten we wachten tot een ontgoochelde en wraakzuchtige burger, eventueel met advies van een gespecialiseerd advocatenkantoor, de Belgische staat aanpakt voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens omdat hij zijn eigen sociale rechten niet kent? Hoewel het in dit stadium om een utopische visie gaat, menen wij toch dat bepaalde feiten reeds voor een rechtbank kunnen worden gebracht ten overstaan van socialezekerheidsinstellingen die niet zouden kunnen ontkennen dat zij daarvan op de hoogte waren. We denken bijvoorbeeld aan een rechthebbende op een leefloon die wegens niet-aangifte van een feit gesanctioneerd zou worden door een OCMW, terwijl dit laatste er automatisch kennis van zou hebben gekregen via de KSZ.

Als pleitbezorger van een goede openbare dienst vinden wij dat het tijd is om eens na te denken over een zekere samenhang tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus enerzijds, maar ook tussen de verschillende legislaturen van deze bevoegdheidsniveaus anderzijds. Dat is volgens ons de enige manier om echt te werken voor het algemeen belang en te bewijzen dat in België eendracht [nog altijd] macht maakt!

(Vertaling)

BIBLIOGRAFIE

Wetteksten:

Wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, *BS* 22 februari 1990.

Handvest van de gebruiker van de openbare diensten van 4 december 1992, *BS* 22 januari 1993.

Wet van 11 april 1995 tot invoering van het “handvest” van de sociaal verzekerde, *BS* 6 september 1995.

Wet van 27 januari 1999 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de bestendinging van het armoedebeleid, ondertekend te Brussel, op 5 mei 1998, *BS* 10 juli 1999.

Omzendbrief van 1 juni 1999 betreffende de toetreding van de OCMW's tot het netwerk van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu.

Koninklijk besluit van 22 december 2009 tot goedkeuring van de derde bestuursovereenkomst van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, *BS* 21 mei 2010.

Reglementen:

Gemeentebestuur van Saint-Georges-sur-Meuse, *Règlement - taxe sur l'entretien des égouts et des voies d'écoulement des eaux*, Gemeenteraad, zitting van 27 september 2018.

Gemeentebestuur van Saint-Georges-sur-Meuse, *Taxe sur l'enlèvement de immondices - exercice 2019*, Gemeenteraad, zitting van 8 november 2018.

Stad Herstal, *Règlement portant taxe sur la collecte et le traitement des immondices (déchets ménagers et déchets ménagers assimilés). Règlement n° 48. Exercice 2018*, Gemeenteraad, zitting van 23 oktober 2017.

Stad Herstal, *Règlement taxe sur les immeubles bâtis raccordés aux égouts ou susceptibles de l'être. Règlement n° 8*, Gemeenteraad, zitting van 27 november 2017.

Stad Hoei, *Règlement taxe sur la collecte par conteneur muni d'une puce électronique d'identification, sur le traitement et la mise en décharge des déchets ménagers*, Gemeenteraad, zitting van 16 oktober 2016.

Documenten:

Borgetto, M., Chauvière, M., Frotiée, B. en Renard, D., Les débats sur l'accès aux droits sociaux entre lutte contre les exclusions et modernisation administrative, *Dossier d'étude n° 60*, Nationaal Kinderbijslagfonds en CERSA, 2004.

Chauveaud, C., Les ‘baromètres du non-recours’: expérimentation d’un dispositif local pour l’accès aux droits, *Informations sociales*, vol. 4, nr. 178, pp. 63-70, 2013.

Duvillier, T., Projet “statuts sociaux harmonisés – droits dérivés” (SSH) et automatisation progressive des droits liées au statut social, *Mouvement Communal*, nr. 930, augustus – september 2018, pp. 46-49, Union des Villes et Communes de Wallonie, 2018.

Mazet, P., La non demande de droits : prêtons l’oreille à l’inaudible. *La Vie des idées*, 1 juni 2010.

Vandervorst, P., *Le paysage informatique de la sécurité sociale comme métaphore ?*, Bruylant, 2015.

Van Hootehem, H. en De Boe, F., Waarom mensen in armoede hun rechten niet kunnen realiseren, *Samenleving en politiek*, nr. 10, december, p. 55-62, 2017.

Warin, P., Qu’est-ce que le non-recours aux droits sociaux ?, *La Vie des idées*, 1 juni 2010.

Warin, P., Mieux informer les publics vulnérables pour éviter le non-recours, *Informations sociales*, vol. 4, nr. 178, pp. 52-62, 2013.

Regeerakkoorden:

Déclaration de Politique Régionale du Gouvernement wallon 2004-2009.

Déclaration de Politique Régionale du Gouvernement wallon 2009-2014, *Une énergie partagée pour une société durable, humaine et solidaire*.

Déclaration de Politique Régionale du Gouvernement wallon 2014-2019, *Oser, innover, rassembler*.

Déclaration de Politique Régionale du Gouvernement wallon du 25 juillet 2017, *La Wallonie plus forte*.

Déclaration de Politique Régionale du Gouvernement wallon du 2019-2024.

Regeerakkoord van de 47ste legislatuur (1988-1991), voorgesteld aan de Kamer op 10 mei 1988.

Regeerakkoord van de 48ste legislatuur (1991-1995), voorgesteld aan de Kamer op 9 maart 1992.

Regeerakkoord van de 49ste legislatuur (1995-1999), voorgesteld aan de Kamer op 28 juni 1995.

Regeerakkoord van de 50ste legislatuur (1999-2003), *De weg naar de twintigste eeuw*, voorgesteld aan de Kamer op 14 juli 1999.

Regeerakkoord van de 51ste legislatuur (2003-2007), *Een creatief en solidair België. Adem voor het land*, voorgesteld aan de Kamer op 14 juli 2003.

Regeerakkoord van de 52ste legislatuur (2007-2010), voorgesteld aan de Kamer op 20 maart 2008.

Regeerakkoord van de 53ste legislatuur (2010-2014), voorgesteld aan de Kamer op 7 december 2011.

Regeerakkoord van de 54ste legislatuur (2014-2019), voorgesteld aan de kamer op 14 oktober 2014.

Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019, *Vertrouwen, verbinden, vooruitgaan*.

Regeerakkoord Vlaamse Regering 2019-2024.

Armoedebestrijdingsplannen:

Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 4 juli 2008.

Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 14 september 2012.

Federaal Plan Armoedebestrijding, goedgekeurd door de federale regering op 20 juli 2016.

Plan wallon de lutte contre la pauvreté, Waalse regering 2015-2019, 10 september 2015.

Plan wallon de lutte contre la pauvreté, Waalse regering 2015-2019, versie bijgewerkt op 27 februari 2017.

Plan wallon de lutte contre la pauvreté, Waalse regering 2017-2019, 8 maart 2018.

Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014.

Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019.

Beraadslaging van het Sectoraal Comité van de Sociale Zekerheid en van de Gezondheid, afdeling "sociale zekerheid":

Beraadslaging nr. 16/008 van 2 februari 2016, gewijzigd op 7 juni 2016, op 4 april 2017, op 4 juli 2017, op 3 oktober 2017, op 3 april 2018, op 6 november 2018 en op 5 maart 2019 over de oprichting van een "buffer"-gegevensbank" bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid voor de automatische toekenning van aanvullende rechten of de verstrekking van inlichtingen dienaangaande.

Websites:

Website van de Kruispuntbank: <https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl>.

Website van het Belgisch Staatsblad: <http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/welcome.pl>.

Website van het Rijksarchief: <http://arch.arch.be/index.php?l=nl>.

Website van de Kamer van volksvertegenwoordigers: <https://www.dekamer.be/kvvr/index.cfm>.

Website van de Senaat: https://www.senate.be/www/?MIval=/index_senate&LANG=nl.

Website van het Waalse Gewest: <http://www.wallonie.be>.

Website van het Vlaamse Gewest: <https://www.vlaanderen.be>.

Website van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister: <https://kanselarij.belgium.be/nl>.

Website van de POD Maatschappelijke Integratie: <https://www.mi-is.be/nl>.

Website van de FOD Sociale Zekerheid: <https://socialsecurity.belgium.be/nl/contact>.

Website van het federale steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting: <https://www.armoedebestrijding.be/>.

Website van het Plan wallon de lutte contre la pauvreté: <https://luttepauvrete.wallonie.be>.

Website van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding: <https://armoede.vlaanderen.be>.

Website van Odenore: <https://odenore.msh-alpes.fr>.

Website van de POD Wetenschapsbeleid: <https://www.belspo.be/belspo/fedra/lprog.asp?l=nl>.

Website van het TAKE-project: <https://takeprojet.wordpress.com>.

Website van de Union des Villes et Communes de Wallonie: www.uvcw.be.

Website van de Rechtenverkenner: www.rechtenverkenner.be.

INHOUDSTAFEL

DE KRUIPUNTBANK VAN DE SOCIALE ZEKERHEID: NAAR EEN VERALGEMENING VAN DE AUTOMATISCHE TOEKENNING VAN DE SOCIALE RECHTEN?

INLEIDING	557
1. TOEGANG TOT RECHTEN	558
1.1. HET BEGRIP NIET-GEBRUIK	558
1.2. HET PRINCIPE VAN DE AUTOMATISCHE TOEKENNING VAN RECHTEN	560
1.3. CONCRETE VOORBEELDEN VAN AUTOMATISCHE TOEKENNING VAN RECHTEN	564
2. CASESTUDIES	568
2.1. HET PROJECT GEHARMONISEERDE SOCIALE STATUTEN (GSS)	568
2.2. NIEUWE AANPAK VOOR DE TOEKENNING VAN GRONDRECHTEN	577
3. AANDACHTSPUNTEN	580
3.1. DE WIL	580
3.2. HET OVERLEG	582
3.3. DE MIDDELEN	584
3.4. DE COMMUNICATIE	585
CONCLUSIE	585
BIBLIOGRAFIE	587